

בענין טרפה שנתערבה

כל האסורין לגבי מזבח וכו' והטרפה. ופי' רש"י כגון שנתערבה דרוסת הזאב בנקובת הקוץ אי נמי בולד טרפה וכו' עכ"ל. ובגמ' זבחים איתא עוד ציור בנפולה שנתערבה, והא דהשמיטו רש"י הוא משום דבגמ' שם איתא דאוקימתא זו לא אזיל להמ"ד הלכה אין צריכה בדיקה. וברבנו גרשום איתא דמיירי שניקב הושט ואחר כך הבריא, והמגיה עליו (הג"ר שלמה כהן מוילנא) הק' דהגמ' זבחים שם לא כתב כן, וכתב דהא דהגמ' לא כתב כן הוא משום דנקובת הושט הוא נבלה ולא טרפה. ובשיעורים מבריסק הביא מהגרי"ז דנקובת הושט הוי נבלה וגם טרפה, ונפק"מ דנבלה אין זה פסול קרבן ולכן אם העובר הוא טרפה לא חל קדושת הגוף עליו כלל משא"כ אם היה רק נבלה אין זה פסול קרבן והוי כנפל כמבואר בזבחים דף פ"ד דיש לה קדושת הגוף. וכן גבי מעשר בהמה דטרפה אין נכנס לדיר למעשר בהמה משא"כ אם הוא נבלה היה נכנס לדיר ורק דלא קדוש ונאכל במומו.

בחידוש המשנה דמוקצה ונעבד מותר באכילה

אלו ואלו מותרין באכילה. והק' הגרי"ז בספר חי' מרן רי"ז הלוי על הרמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ח' הלכה א' למה נקט המשנה דמותר באכילה הא עבודה זרה אין בה איסור אכילה אלא איסור הנאה, ואף שודאי יש איסור אכילה דהוא בכלל הנאה מ"מ אין זה מאכלות אסורות כלל, ובתקרובות יש עוד איסור בהלכות מאכלות אסורות ויאכלו זבחי מתים שהוא איסור אכילה, אבל בעבודה זרה אין שם איסור אכילה, ומה ס"ד שיש איסור אכילה. ועוד הק' על הרמב"ם שם שכתב דבהמה נעבד ואין צריך לומר בהמה מוקצה מותרת באכילה. והק' הגרי"ז דמה שייך מוקצה לנעבד, הרי בנעבד כל נעבד אסור בהנאה ויש חידוש גבי בהמה דאינה אסור בהנאה, אבל מוקצה אין כאן איסור להדיט כלל ואין זה שייך לבהמה.

וביאר הגרי"ז דהגמ' לקמן דף כ"ט הק' מנא הני מילי דמותר להדיט, ותי' דכיון דיש פסול קרבן מוכח דמותר להדיט דאל"ה הוי פסול של משקה ישראל. והעיר הגרי"ז דבשלמא נעבד צריך קרא דמותר להדיט ובאמת רש"י מס' חולין דף מ' ועוד מקומות יליף מהכא דאין דין נעבד מבהמה, אבל מרש"י ותוס' מבואר דגם לגבי מוקצה יש ס"ד דאסור, וביאר תוס' דהס"ד הוא דיליף מהפסול קרבן דיש איסור אכילה להדיט עיין שם. וביאר הגרי"ז דהדין נעבד לגבוה הוא דין אחר לגמרי מדין נעבד להדיט, דהרמב"ם פרק ד' הלכות איסורי מזבח כתב דנעבד פסול לקרבן אף בבהמת חבירו, והק' הראב"ד הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ותי' הכס"מ דלגבי קרבן שאני. ומקורו הוא מהירושלמי כלאים דאיתא שם דכמו דבעל חי אין איסור הנאה להדיט ומ"מ לגבוה אסור ה"ה בהמת חבירו, והק' הגרי"ז דבעל חי הוא מיעוט לגבי נעבד ומיעוט זה לא שייך גבי גבוה, אבל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו הוא דין כללי בכל התורה כולה, ואף בקדשים יש אותו דין כמו גבי אתנן, ומנ"ל דנעבד מהני בבהמת חבירו. ותי' הגרי"ז דנעבד לגבוה חלוק מנעבד להדיט בעיקר יסוד דינים, דהנה בבעל חי אינו שייך חלות נעבד כלל והא דאסור לגבוה הוא רק משום דהמעשה אוסר בלי חלות נעבד ואם כן ה"ה בבהמת חבירו. ולפי זה מה דיש ס"ד דשייך גם גבי הדיט הוא הפסול של מעשה הנעבד וזה שייך גבי מוקצה גם כן, וזה הפסול דיליף מקרבן אינו איסור הנאה אלא איסור אכילה וקמ"ל המשנה דאותו דין פסול קרבן של מוקצה ונעבד הוא רק לגבי קרבן ואין כאן איסור אכילה להדיט.

בענין למה לא נקרא התערובות כאן דבר שיש לה מתירין

אמר מר אסורין בכל שהן דלא בטלי ברובא וכו' אמר ליה חדא בחולין וחדא בקדשים וצריכי וכו', עיין כל הסוגיא. והטעם שאינו בטל הוא משום דהוי בעל חי או דבר שבמנין כמבואר בפ"ח בזבחים. והעולת שלמה הק' מסוגיין על חידוש הר"ן פרק ו' דנדרים דקאמר בדעת הר"ף דאמר דאם אפה פת בתנור עם בשר אסור לאכול בחלב אף דריחא לאו מילתא היא משום דהוי דבר שיש לה מתירין. והק' הראשונים הא דבר שיש לה מתירין הוא רק במין במינו ולא במין בשאינו מינו. ותי' הר"ן דהא דחלוק מין במינו ממין בשאינו מינו לגבי דבר שיש לה מתירין הוא משום דר' יהודה דריש מדם הפר ודם השעיר דמין במינו לא בטל ולרבנן ילפינן דאין עולין מבטלין זה את זה. וביאר הר"ן דכדי להיות ביטול צריך להיות התנגדות בין הדברים, ולר' יהודה כל שהם אותן מין אין כאן התנגדות, ולרבנן אף דשוה במין מ"מ אינם שוין בדינם ולכן הוי התנגדות, ובעולין אף דינים שוה ולכן אינו בטל. ודבר שיש לה מתירין חסר בהתנגדות דינם דזה מותר וזה עתיד להיות מותר, ולכן בהצטרפות דשנים במינם אינו בטל, משא"כ אם מינם חלוקים א"כ יש התנגדות דגם דינם אינם שוים לגמרי דעכ"פ עכשיו א' אסור וא' מותר. אבל בשר שנתערב בפת ששניהם מותרים לגמרי אינם בטלים אף במין שאינו מינו עכ"ל הר"ן.

והק' העולת שלמה א"כ למה צריך לטעם דהוי דבר שבמנין או בעל חי הא כיון ששניהם מותרים לגמרי הא הוי דבר שיש לה מתירים. ותי' תי' א' דאה"נ ועיקר קושיית הגמ' הוא רק לגבי טרפה דהוי איסור בהיתר. עוד תי' דכמו דהגמ' יבמות דף פ"א קאמר דחטאת בחולין או תרומה בחולין לא הוי דבר שיש לה מתירין דלכהן הכל מותר ולישראל הכל אסור, והר"ן אמר דזה אינה קושיא על הרי"ף דבשר מותר אף לאדם זה משא"כ חטאת, ולפי"ז תי' העולת שלמה דהאיסור לגבוה הוא כמו איסור לאיזה גברא ולגבוה אין שום היתר, ומצינו במס' כריתות דף י"ד דהאיסור לגבוה יכול לומר דהוי איסור כולל דאסור על עוד א', ולכן לא הוי כמו דבר שיש לה מתירין.

בשו"ט הגמ'

ובחולין נמי תנינא אלו אסורין ואוסרין בכל שהן וכו'. עיין תי' הגמ' ובמה שהגיה הברכת הזבח, ועיין גירסת הגר"א ונתבאר היטב בספר צאן קדשים.